

CORA SANDEL (1880-1974)

I forhold til størrelsen på produksjonen – og i forhold til den nokså labre interessen blant dagens lesere – får Cora Sandel lang og nesten påfallende beundrende omtale i litteraturhistorien. Hovedverket, romantrilogien om Alberte, blir betegnet som en av Nordens beste romaner og innlevelsen i Alberte som et av de inderligste og fineste kvinneportretter vi har.

Alberte-figuren er ikke rent selvbiografisk, men i store trekk er Alberte lik den unge Sara Fabricius som ble født i Kristiania, men som 12 år gammel flyttet med familien til Tromsø da faren, som var marineoffiser, av "økonomiske grunner" måtte dra nordover. Sara mistrievdes i det borgelige miljøet. Hun hadde en kunstnerdrøm i seg, og et år fikk hun gå på Harriet Backers malerskole i hovedstaden, men mer var det ikke penger til. Det bar hjem igjen, til mørketid og kulde. Som Alberte, frøs også Sara nesten bestandig.

Men i 1905 brøt hun opp og reiste fra "Nordens Paris" til det egentlige, der hun hadde planer om et halvt års malerutdannelse. Hun ble i Paris i 15 år, desperat fattig og uten suksess som maler, alltid sulten og frysende. Men et annet kunstnertalent vokste frem i elendigheten: for å opprettholde livet begynte hun å skrive skisser, reportasjer og fortellinger til norske aviser og tidsskrifter under navnet Cora Sandel, og disse ble satt pris på. Harald Grieg lurte på om hun ikke kunne skrive en roman for hans nystartede Gyldendal Norsk Forlag, og slik ble et stort forfatterskap startet på bestilling. Cora Sandel var i 1913 blitt gift med den svenske billedhoggeren Anders Jönsson og flyttet i 1921 til Skåne. Ekteskapet ble siden oppløst, men Cora Sandel ble boende i Sverige hele livet.

At Cora Sandel må være med i vår oversikt, er en selvfølge på grunn av hennes litterære kvaliteter, men bibliofilt er det ikke mye spennende ved hennes produksjon. Debuten er imidlertid vanskelig å finne i en pen førsteutgave – den er "alltid" i senere tusen. For øvrig gjelder det samme for Sandel som for de fleste andre forfattere fra mellomkrigstiden: det er generelt vanskelig å skaffe seg pene eksemplarer, det være seg heftet eller i originalbind, da vareomslagene nesten konsekvent ble fjernet når bøkene ble satt i bokhyllen. De heftede eksemplarene hadde lyse og svært slitasjutsatte omslag, og kvaliteten i dag er deretter.

Men vi tror det skal gå nokså lenge før prisene på selv meget pene eksemplarer overstiger 1000 kroner.

CORA SANDELS FØRSTEUTGAVER:

- 1926: Alberte og Jakob. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet. Helsingringbind.
- 1927: En blå sofa og andre noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingringbind.
- 1931: Alberte og friheten. Roman. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet. Helsingringbind.
- 1932: Carmen og Maja. Noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingringbind.
- 1935: Mange takk doktor. Noveller. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingringbind.
- 1939: Bare Alberte. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, tegnet. Helsingringbind.
Da boken ble utgitt på ny i 1941, ble den sensurert av Gyldendal – uten Cora Sandels vitende – for å unngå reaksjoner på et parti på fire sider med Tyskland-fiendtlig tendens. Endringen ble ikke oppdaget før i 1999 og har medført at senere utgaver er blitt trykt som 1941-utgaven.
- 1945: Dyr jeg har kjent. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjingringryggbind. Pappbind.
- 1945: Kranes konditori. Interiør med figurer. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjingringryggbind. Pappbind.
- 1949: Figurer på mørk bunn. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjingringryggbind.

- 1958: Kjøp ikke Dondi. Interiør med figurer. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjirtingryggbind.
- 1959: Vårt vanskelige liv. Noveller. I utvalg ved Odd Solumsmoen. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingringbind.
- 1973: Barnet som elsket veier. Tekstene er samlet av Steinar Gimnes. Gyldendal.
Innbinding: Sjirtingryggbind med vareomslag tegnet av Steinar Johnsen.
Tekstene har ikke tidligere vært offentliggjort i bokform.